

Nefndasvið Alþingis,
Austurstræti 8-10,
150 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. Þ 135/2033
komudagur 7. 4. 2008

Reykjavík, 4. apríl 2008
Tilvísun: 200803-0004

EFNI: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum á auðlinda- og orkusviði, 432. mál, opinbert eignarhald auðlinda, fyrirtækjaaðskilnaður.

Alþýðusambandi Íslands hefur borist til umsagnar frumvarp til laga um breytingu á lögum á auðlinda- og orkusviði, 432. mál.

Markmið frumvarpsins er í meginatriðum þrjúþætt: að setja reglur um eignarhald auðlinda í opinberri eigu; að skýra mörk samkeppnis- og sérleyfisvinnslu í starfsemi orkufyrirtækja og að tryggja að starfsemi dreifiveitna og hitaveitna sem byggir á sérleyfum verði í meirihlutaeigu opinberra aðila.

Alþýðusambandið lítur svo á að vatns- og gufuorka sé auðlind sem allir landsmenn eigi rétt á að njóta sameiginlega og með sem jöfnustum hætti. Lög sem snerta nýtingu þessara auðlinda verða því að taka mið að þessu grundvallarsjónarmiði.

Alþýðusambandið tekur undir þann hluta frumvarpsins sem snýr að eignarhaldi auðlinda í opinberri eigu. Tekur Alþýðusambandið undir að bannað verði að framselja með varanlegum hætti, beint eða óbeint, vatns- og jarðhitaréttindi sem eru í eigu opinberra aðila. Jafnframt er tekið undir þau sjónarmið sem koma fram um leigu afnot að vatns- og jarðhitaréttindum. Í því sambandi er vísað til umsagna um frumvarp til laga um breytingu á lögum um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu, 542 mál 2007.

Alþýðusambandið tekur undir það að dreifi- og flutningskerfi raforku og hitaveitna sé einn af mikilvægustu innviðum samfélagsins og telur mikilvægt að fyrirtæki eða félög sem sinna þeirri starfsemi séu í meirihlutaeign opinberra aðila. Er vísað til umsagnar um frumvarp til laga um breytingu á raforkulögum 740. mál dagssett 15. apríl 2004.

Varðandi þann hluta frumvarpsins sem snýr að aðskilnaði sérleyfis- og samkeppnisvinnslu þá getur Alþýðusambandið ekki að öllu leyti tekið undir þann þátt.

Það er skoðun Alþýðusambands Íslands að hagur neytenda sé almennt best borgið með því að tryggja raunverulega samkeppni á markaði. Aðstæður hér á landi eru aftur á móti með þeim hætti að óljóst er hvort hægt sé að tryggja samkeppni á orkumarkaði. Markaðurinn er lítill fáir framleiðendur og

eitt fyrirtæki hefur markaðsráðandi stöðu og stýrir því markaðnum. Kaupendur eru aftur á móti margir, sundurleitur hópur, flestir litlir og hafa því óveruleg áhrif á markaðinn. Alþýðusambandið hefur því efasemdir um að hægt verði að tryggja samkeppni á orkumarkaði. Til þess að hún verði tryggð þarf að fara út í viðameiri aðgerðir en þær sem lýst er í frumvarpinu. Þær aðgerðir gætu reynst kostnaðarsamar og á endanum eru það heimilin og fyrirtækin í landinu sem borgar þær.

Flest orkufyrirtæki landsins stunda bæði samkeppnisstarfsemi þ.e. framleiðslu á raforku og starfsemi sem er háð sérleyfum þ.e. dreifingu á raforku. Hafa þau náð að nýta ákveðin samlegðaráhrif í rekstrinum og hafa neytendur notið þess hagræðis í formi lægra orkuverðs. Þegar núverandi raforkulög tóku gildi, og skilið var á milli sölu, framleiðslu, flutnings og dreifingu, hækkaði raforkuverð til neytenda í kjölfarið. Öttast Alþýðusambandið að það sama verði upp á teningnum verði gerð krafa um fyrirtækjaaðskilnað á sérleyfis- og samkeppnisvinnslu. Við uppskiptinguna munu samlegðaráhrif fyrirtækjanna tapast, óhagræði eykst og verð á raforku hækkar í kjölfarið. Á þetta sérstaklega við um smærri einingar. Það er því óljóst að hagur heimila og fyrirtæka vænkist við það að samkeppni verði komið á, á orkumarkaði.

Telur Alþýðusambandið að núverandi fyrirkomulag þ.e. bókahaldslegur aðskilnaður sé nægjanlegur og heppilegra væri að veita eftirlitsaðilum með raforkumarkaði, Orkustofnun og Samkeppniseftirlit, meiri heimildir og völd til að auðvelda þeim að sinna hlutverki sínu.

F.h. Alþýðusambands Íslands

Ingunn S. Þorsteinsdóttir, hagfræðingur

Meðfylgjandi:

Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu, 542. mál.

Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á raforkulögum, nr. 65/2003, 740. mál.

Sérálit fulltúra ASÍ og BSRB í 19-mannanefnd.

-Alþingi
Nefndarsvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík-

Reykjavík, 5.mars 2007
Tilvísun: 200702-0056

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu, 542. mál.

Alþýðusambandi Íslands hefur borist til umsagnar frumvarp til laga um breytingu á lögum um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu, 542. mál.

ASÍ telur að við útgáfu leyfa til rannsókna og nýtingar á auðlind sem er í sameign þjóðarinnar skuli m.a. hafa eftirfarandi að leiðarljósi:

- Leyfin skulu veitt á grundvelli hlutlægra viðmiðana sem gerð eru opinber í auglýsingum.
- Setja skal ströng skilyrði fyrir veitingu leyfanna, m.a. um að áætlanir um fyrirhugaðar rannsóknir og nýtingu séu í samræmi við reglur um réttindi launafólks og vinnuvernd.
- Gegn leyfum komi alltaf endurgjald sem tryggi landsmönnum eðlilegan arð af auðlindinni.
- Gæta ber hófs við beitingu eignarnámsheimilda og tryggt verður að vera að efnisleg skilyrði um almannapörf sem og öll formleg skilyrði séu uppfyllt.

Um heimildir til bráðabirgða

Alþýðusambandið fagnar því að setja eigi af stað vinnu til að móta framtíðarstefnu um nýtingu og vernd auðlinda í jörðu. Á hinn bóginn vill sambandið vara við þeim rúmu heimildum sem frumvarpið veitir til útgáfu leyfa þangað til slík stefna liggur fyrir. ASÍ telur að takmarka beri útgáfu slíkra leyfa eins og unnt er þar til framtíðarstefnan liggur fyrir.

F. h. Alþýðusambands Íslands,

Stefán Úlfarsson
Hagdeild ASÍ

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 15. apríl 2004.

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á raforkulögum, nr. 65/2003, 740. mál.

Alþýðusambandi Íslands hefur borist til umsagnar frumvarp til laga um breytingu á raforkulögum, nr. 65/2003, mál númer 740.

Í frumvarpinu eru gerðar tillögur um ýmsar breytingar á núgildandi raforkulögum og byggir frumvarpið á meirihluta álitni nefndar sem hafði það hlutverk að gera tillögur um fyrirkomulag flutnings raforku samkvæmt bráðabirgðarákvæði VII við raforkulög.

Tillögurnar fjalla um

- afmörkun flutningskerfisins
- stofnun og rekstur flutningsfyrirtækis
- uppbyggingu gjaldskár fyrir flutning og dreifingu raforku
- viðmiðunum um arðsemi og tekjuramma flutnings- og dreififyrirtækja.

Alþýðusamband Ísland átti fulltrúa í umræddri nefnd og skilaði hann ásamt fulltrúa BSRB sér álitni. (Sjá meðfylgjandi sérálit).

Alþýðusambandið hefur gagnrýnt stjórnvöld fyrir að tryggja ekki Íslendingum undanþágu frá tilskipun 96/92 EB. Landfræðileg lega landsins útilokar bæði heimili og fyrirtæki frá því að geta tekið þátt í innri markaði ESB með raforku. Með raforkulögnum sem tóku gildi á síðasta ári og nú með þessu frumvarpi er verið að umbreyta öllu raforkukerfi landsmanna til þess að uppfylla þessa tilskipun, án þess að hægt sé að leggja mat á tæknilegar og efnahagslegar afleiðingar þessara breytinga.

Afstaða Alþýðusambandsins til þessa máls byggist á þeirri grundvallarsýn að vatns- og gufuorka sem nýtist til raforkuframleiðslu sé auðlind sem allir landsmenn eigi rétt á að njóta sameiginlega og með sem jöfnustum hætti. Lög sem snerta nýtingu þessara auðlinda verða því að taka mið af þessu grundvallarsjónarmiði. Nauðsynlegt er að gera sér grein fyrir því að raforkukerfi landsmanna er mikilvæg samfélagsleg fjárfesting. Í frumvarpinu er gert ráð fyrir að gerðar verði markaðslegar ávöxtunarkröfur á allar fjárfestingar í flutnings- og dreifikerfinu. Þetta mun leiða til hækkunar á raforkuverði og að öllu óbreyttu leiða til röskunar búsetuskilyrða heimila og samkeppnisskilyrða fyrirtækja. Í annan stað þá er hætta á að rekstraröryggi kerfisins minnki. Reynslan erlendis frá hefur sýnt að skammtíma sjónarmiða í

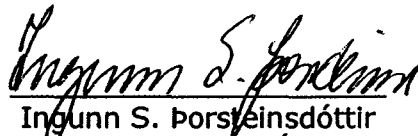
rekstri flutnings- og dreififyrirtækja hafa í kjölfara einkavæðingar fengið meira vægi en langtíma sjónarmið. Þetta hefur leitt til þess að dregið hefur úr fjárfestingum til endurnýjunar og viðhalds á raforkukerfinu, auk þess sem dregið hefur verulega úr mannahaldi og mikilvægur mannauður hefur glatast.

Ljóst er að auknar arðsemiskröfur flutnings- og dreififyrirtækja, afskriftareglur og mat á verðmæti flutningsvirkja inn í hið nýja flutningsfyrirtæki mun leiða til hækkunar á raforkuverði á komandi árum. Erfitt hefur reynst að leggja mat á það hversu mikil þessi hækkun gæti orðið en Orkustofnun hefur gefið það út að raforkuverð gæti hækkað á bilinu 1 – 2,5% miðað við 3% arðsemiskröfu. Verðhækkunin verður meiri ef gert er ráð fyrir 6% arðsemiskröfu og að óhagkvæmar einingar skili arði. Lauslegt mat bendir til að raforkuverð gæti þá hækkað um allt að 20%.

Alþýðusambandið hafnar því að sett verði markaðsleg arðsemiskrafa á samfélagslegar fjárfestingar eins og flutningsfyrirtæki og dreifiveitur. Arðsemiskrafa fyrirtækja í raforkuiðnaði verður að vera hófleg og taka mið af því að hér er um samfélagslegar fjárfestingar að ræða. Eðlilegt er að miða hana við langtíma hagvöxt eða 2-3%.

Alþýðusambandið getur því að óbreyttu ekki stutt frumvarpið.

F.h. Alþýðusambands Íslands

Ingunn S. Þorsteinsdóttir
Hagdeild ASÍ

Meðfylgjandi sér álit fulltrúa ASÍ og BSRB í 19-mannanefnd.

Sérálit fulltrúa ASÍ og BSRB

Við undirrituð fulltrúar ASÍ og BSRB leggjum hér með fram sérálit vegna niðurstöðu svokallaðrar 19 manna nefndar um raforkuflutning og dreifingu.

Í upphafi skal tekið fram að full ástæða er til þess að gagnrýna stjórnvöld fyrir að hafa ekki tryggt Íslendingum undanþágu frá tilskipun 96/92 EB. Fullljóst er, að landfræðileg lega Íslands útilokar bæði heimili og fyrirtæki frá því að geta tekið þátt í raunverulegum innri markaði með raforku. Með raforkulögunum sem sett voru á síðasta ári og þessu frumvarpi er engu að síður verið að umbreyta öllu raforkukerfi landsmanna til þess eins að uppfylla þessa tilskipun, án þess að möguleiki sé á að gera sér nægjanlega grein fyrir tæknilegum og efnahagslegum afleiðingum þess. Þannig hefur ekki verið hægt að svara einföldum spurningum eins og hvaða áhrif þessar breytingar hafa, bæði vegna uppskiptingar kerfisins, aukinnar jöfnunar á flutningskostnaði, breyttrar áhættudreifingar og aukinna arðsemiskrafna á raforkuverð til heimila og fyrirtækja. Upplýsingar um einstaka rekstrarþætti liggja ekki fyrir né heldur hvert matsverð núverandi fjárfestinga í raforkukerfinu er. Því er að sumu leyti verið að óska eftir óútfylltri ávísun hvað raforkuverð varðar í framtíðinni. Forsendur fyrir því að nefndin hafi getað lokið störfum með viðunandi hætti hafa því ekki verið fyrir hendi þar sem ofangreindar upplýsingar hefur skort. Því er afar mikilvægt að virk endurskoðunarákvæði séu í lögunum þannig að hægt verði að grípa til ráðstafana ef í ljós kemur að kerfisbreytingarnar leiði til hækkaðs raforkuverðs. Stjórnvöld verða að gera sér grein fyrir því að erfitt getur reynst að ganga frá kjarasamningum með óbeina hótun um yfirvofandi tugprósenta hækkun á raforkuverði, sem þegar vegur þungt í framfærslukostnaði landsmanna.

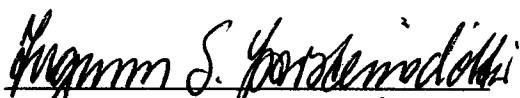
Afstaða ASÍ og BSRB til þessa máls byggist á þeirri grundvallarsýn að vatns- og gufuorka sem nýtist til raforkuframleiðslu sé auðlind sem allir landsmenn eigi rétt á að njóta sameiginlega og með sem jöfnustum hætti. Lög sem snerta nýtingu þessarar auðlindar verða því að taka mið af þessu grundvallarsjónarmiði. Orkan er ein af mikilvægustu forsendum líf skjara hér á landi og ljóst að framtíðaruppbygging í atvinnumálum byggist að miklu leyti á hagkvæmri orku. Í þessu samhengi er nauðsynlegt að gera sér grein fyrir því að raforkukerfi landsmanna er mikilvæg samfélagsleg fjárfesting. Ef við ætlum að taka upp ávöxtunarkröfu markaðsins á allar þessar fjárfestingar, líkt og raforkulögin gera ráð fyrir og þetta frumvarp áréttar varðandi flutnings- og dreifiveiturnar, mun tvennt gerast. Búsetuskilyrði heimila og samkeppnisskilyrði fyrirtækja munu versna alls staðar á landinu með hækkun á raforkuverði. Rekstraröryggi kerfisins verður stefnt í voða, en reynsla erlendis hefur sýnt að skammtímahagsmunir markaðarins um hagnað í árshlutauppgjöri fá sífellt meira vægi. Þetta kemur fram í minni vilja til viðhalds og endurfjárfestinga auk þess sem dregið er verulega úr mannahaldi þannig að mikilvægur mannauður hefur glatast. Áherslur ASÍ og BSRB

grundvallast á að hin nýju raforkulög þjóni hagsmunum almennings, miði að því að öll heimili og fyrirtæki njóti raforkukerfisins í landinu með sem jöfnustum hætti og að með lagasetningu verði afhendingaröryggi og gæði rafmagns tryggð sem og lækkandi verð til almennings í landinu.

Ofangreind heildarsamtök launafólks munu því ekki styðja framkomið frumvarp nema að eftirfarandi atriði verði að finna í frumvarpinu.

1. Við höfnum því að sett verði markaðsleg arðsemiskrafa á samfélagslegar fjárfestingar eins og flutningsfyrirtækið og dreifiveitur eru. Það mun valda hækkun á raforkuverði alls staðar á landinu og jafnframt leiða til röskunar á skilyrðum til búsetu og atvinnusköpunar. Miða skal við að gjaldskrár ásamt öðrum tekjum standi undir rekstri kerfisins, þ.m.t. fjármagnskostnaði og fyrirhuguðum stofnkostnaði samkvæmt langtímaáætlun og má hér vísa til nýframkomins frumvarps um vatnsveitur sveitarfélaga. Arðsemiskrafa fyrirtækja í raforkuiðnaði verður að vera hófleg og taka mið af því að hér er um samfélagslegar fjárfestingar að ræða. Við teljum að eðlileg arðsemiskrafa liggi á bilinu 2-3% (arðsemi af eigin fé). Hlutfall hagnaðar fyrir vaxtagreiðslur og skatta af bókfærðu virði fastafjármuna (sem í frumvarpinu og raforkulögunum er kallað arðsemiskrafa) taki mið af þessari arðsemiskröfu.
2. Flutningsfyrirtækið verði í eigu opinberra aðila, þ.e. ríkis og sveitarfélaga, enda er því ætlað að vera hluti af almennri grunngerð og þjóna almenningi og fyrirtækjum sem þjónustuaðili og er auk þess með einokunaraðstöðu. Því er mikilvægt að tryggja að slíkt félag verði ekki selt einkaaðilum í framtíðinni, né að rekstur þess og arðsemiskröfur verði sett undir markaðlegar forsendur um skammtímahagnað. Tryggja verður að bæði neytendur og orkuframleiðendur hafi opinn aðgang að öllum upplýsingum varðandi flutningsfyrirtækið sjálft og starfsemi þess.
3. Til þess að stuðla að sátt um bæði flutningsjöfnunina og rekstraröryggi flutningskerfisins föllumst við á tillögur um að flutningskerfið nái til 66 kV. Með þessu er jöfnun á flutningskostnaði sem best tryggð.
4. Jöfnun á dreifingarkostnaði raforku til heimilanna verði fjármögnuð með jöfnunargjaldi innan raforkukerfisins.
5. Í lögunum er gert ráð fyrir samstarfsnefnd um framkvæmd laganna. Í nefndinni á sæti m.a. fulltrúi Samtaka atvinnulífsins, en ekki er gert ráð fyrir fulltrúum stærstu samtaka launafólks, hvorki BSRB né ASÍ. Undirrituð telja að fulltrúar launafólks eigi fullt erindi í umrædda nefnd og óska því eftir fá sæti í henni.
6. Samráðsnefndin hafi það verkefni að fylgjast með verðmyndun og verðþróun á raforku á næstu misserum og komi með tillögur að úrbótum reynist forsendur þessa frumvarps rangar með þeim afleiðingum að verð hækki óeðlilega frá því sem nú er.

7. Áhersla er lögð á að þess verði gætt að niðurgreiðslur vegna húshitunar á köldum svæðum landsins verði auknar í samræmis við hækkun á raforkuverði til húshitunar ef t.d. Landsvirkjun, RARIK og Orkubú Vestfjarða ákveða að fella niður afslætti til húshitunar.

Ingunn S. Þorsteinsdóttir
fulltrúi ASÍ

Jens Andrésson
fulltrúi BSRB